

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

УДК 339.9.336.744

О.А. Івашенко

ФЕНОМЕН ФІСКАЛЬНОГО ФЕДЕРАЛІЗМУ В КОНТЕКСТІ ЦІЛЕЙ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ: РОЛЬ ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНИХ РЕГУЛЯТОРІВ

У статті проаналізовано феномен фіскального федералізму. Досліджено ризики втрати фіскального суверенітету і позитивні наслідки від уніфікації фіскальної політики в межах валютного союзу. Наголошено на важливості показника фіскальної позиції країни при визначенні її здатності приєднатись до фіскального союзу.

Ключові слова: *фіскальна дисципліна, фіскальний федералізм, податково-бюджетна політика, оптимальна валютна зона, асиметричні шоки, асиметрія інформації, фінансова допомога.*

Постановка проблеми. Погіршення бюджетного балансу в США і Європі викликало підвищений інтерес політиків і вчених до стабілізаційної ролі фіскальної політики. Дискусії щодо змісту податково-бюджетної дисципліни стали особливо інтенсивними в питаннях того, наскільки адаптованими до сучасних викликів є правила, що містяться в Пакті стабільності та зростання. У випадку США, профіцит, який «розчинився» в одному з найбільших повоєнних дефіцитів, додає аргументи до давньої суперечки щодо обмеження податково-бюджетної політики, яка в минулому була зосереджена навколо пропозицій щодо покращення збалансованого бюджету.

Серед країн, що розвиваються, ці дебати також не є новими. На мінливу поведінку урядів, що, серед іншого, проявлялась і в маніпулюванні засадами податково-бюджетної політики та пов'язану з цим втрату довіри з боку економічних агентів, було покладено

відповідальність за періодично виникаючі кризи. Такі події викликали широку дискусію про те, в який спосіб можна досягти фіскальної дисципліни з метою забезпечення підтримки макроекономічних показників на рівні, що сприяли б реалізації в країнах запланованих економічних реформ. Втім, складність такого теоретичного моделювання розпочинається із самої спроби визначити складові оптимального управління фіскальною політикою, адже за винятком декількох простих рецептів, таких як забезпечення довгострокової стійкості та уникнення короткострокової проциклічності, універсальних рецептів не існує. В зв'язку з цим актуальності набуває концепція фіскального федералізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Втім, слід констатувати відсутність єдиної інтерпретації змісту останнього, що часом призводить до термінологічної плутанини. Так, Дж. Соренс [1] визначає «ідеальний тип» фіскального федералізму як той, що складається з таких чотирьох елементів: субцентральні політичні утворення мають автономію у прийнятті рішень щодо визначення обсягів податків і витрат; уряди стикаються з досить жорсткими бюджетними обмеженнями; існує спільний ринок, заснований на вільній торгівлі і мобільності в рамках фіскального союзу, таким чином, є можливості для конкуренції між урядами даних країн; система бюджетного федералізму створена відповідно до узгоджених правил. У випадку оптимальної валютної зони, Д.Маккей додає ще й п'ятий елемент, де спільний ринок заснований на

єдиній валюті, тобто, центральні фіскальні органи є членами одного і того ж валютного союзу.

Н. Бек і Дж.Н.Катц [2], в свою чергу, акцентували на особливостях централізації грошової політики в межах ЄЦБ і необхідності децентралізації бюджетної політики для держав-членів єврозони. Натомість, дослідження бюджетного федералізму в працях В. Оутса [3] зосереджувалось на вивченні особливостей розподілу функцій між різними рівнями влади і способу, в який вони пов'язані один з одним за допомогою різних інструментів політики. Забезпечення стабілізаційної функції, тобто реалізації грошово-кредитної і фіскальної політики, як правило, є прерогативою центрального уряду і центрального банку. Втім, як справедливо акцентують К.Лессманн [4], Р.Джонатан [5] і Е.Вайббелс [6], стабілізація економічної діяльності за допомогою бюджетної політики може бути досягнута через два основні канали. Перший з них стосується участі так званих автоматичних стабілізаторів, другий канал складається з дискреційних заходів фіскальної політики.

Мета статті полягає у дослідженні фіскальної політики як стабілізаційного інструменту уряду, що в контексті теорії оптимальних валютних зон дозволить моделювати засади фіскального федералізму.

Виклад основного матеріалу. Впровадження в життя ідеї фіскального федералізму, на думку Р. Інмана і Г.Роузена [7], вимагає декількох умов. По-перше, миттєвого реагування на різні політичні уподобання в середині країни. По-друге, позитивних зовнішніх ефектів, пов'язаних з феноменом міжурядових конкуренцій, підвищенням фінансової відповідальності уряду, а також сприянням захисту основних привілеїв і свободи. До зазначеного С.Соренс [1] додає ще й те, що фіскальний федералізм підтримує частку державної діяльності у ВВП на низькому рівні. Ми погоджуємось з Дж. Родденом [8] в частині того, що найочевиднішим недоліком федералізму стає втрата автономії центрального уряду.

Як результат, в сильно децентралізованих фіскальних федераціях центральним урядам важко реалізувати узгоджену економічну та інші політики і забезпечити даній федерації колективні блага. Сам по собі висновок про те, що децентралізовані уряди забезпечать ефективний рівень суспільних благ ґрунтується на ряді припущень. По-перше, домашні господарства та фірми є повністю вільними всередині федерації для створення конкуренції між юрисдикціями. Якщо вільного руху не відбувається, конкуренція між суб-центральними урядами може призвести до так званих субоптимальних результатів. Іншим припущенням є відсутність взаємозалежності між наслідками імплементованих політик в різних юрисдикціях. В іншому ж випадку, конкуренція поміж субнаціональних урядів може створювати негативні зовнішні ефекти або екстерналії.

Традиційна теорія оптимальних валютних зон (ОВЗ), заснована на роботі Р. Манделла [9], Р. Маккіннона [10] і П. Кенена [11] репрезентує собою стандартний підхід, який використовується економістами для оцінки та вивчення оптимальності (а, отже, доцільності) валютних союзів, зокрема, в євроні. Переваги зростають, якщо країни, що бажають приєднатися до валютного союзу, мають відкриті економіки та їхня торгівля є інтенсивною з іншими країнами, охочими вступити в союз. З іншого боку, витрати вище, коли макроекономічні шоки більш асиметричні, і коли інші механізми регулювання є менш ефективними відносно компенсації збитків від цих шоків. Ці механізми включають гнучкість заробітної плати та цін, мобільність робочої сили і капіталу.

Втім, якщо ці механізми недостатньо розвинуті, продумана бюджетна політика може звести до мінімуму втрати каналу обмінного курсу від регулювання асиметричних шоків. Таким чином, внутрішня фіскальна політика перетворюється на

єдиний інструмент стабілізаційної політики, що використовується членами валютного союзу, в той час як грошово-кредитна політика здійснюється загальним центральним банком. Податково-бюджетна політика також може бути організована на центральному рівні валютного союзу, що передбачає передачу грошової та фіскальної політики до юрисдикції загальних центральних властей.

В своїх роботах Р. Манделл [9] неодноразово зазначав, що підхід теорії оптимальних валютних зон передбачає ситуацію, за якою грошове об'єднання призводить до інтеграції фінансових ринків і розвитку ринкових механізмів розподілу ризиків. Саме ці механізми і можуть бути замінені податково-бюджетною політикою, оскільки вони послаблюють ефекти асиметричних шоків. В контексті цього Б.Айхенгрін [12] зазначав таке: «Міжрегіональні трансферти, що здійснюються за рахунок федеральних податків, виправдані лише тоді, коли на ринку не може бути надане страхування. Теорія ОВЗ виділяє такий канал приватного страхування. Це емпіричне питання, в якій мірі цей канал може повністю замінити бюджетні трансферти у валютному союзі.

У разі, якщо приватного каналу страхування недостатньо, валютний союз потребує системи міжрегіональних і міжчасових трансфертів, які можуть пом'якшити наслідки негативних шоків, як це відбулося в умовах фінансової кризи 2007-2009 років [13]. Збільшення державних видатків, необхідних під час економічного спаду, може бути профінансоване або федеральним або субнаціональними урядами, які, в свою чергу, могли б запозичити кошти всередині країни або на міжнародному рівні. Вигоди від доступу субнаціональних утворень до фінансового ринку є численними. Проте невиплачені субнаціональні запозичення тягнуть за собою ризик неплатоспроможності, а також макроекономічній та фінансовій системи стабільності усього валютного союзу. За словами С.Вебба [14], функціонування субнаціональних боргових ринків опосередковується вихідними умовами, які неможливо ігнорувати: (I) у субнаціональних позичальників є стимул для затримання погашення своїх кредитів, якщо вони очікують фінансової допомоги; (II) у субнаціональних позичальників є стимул не розкривати певну інформацію кредиторам в результаті ризику несприятливого відбору; (III) банки є неявними представниками нації, яким доручено підтримувати систему фінансування країни і її кредитоспроможність, що призводить до зловживання цією довірою, і, як наслідок, до кредитування некредитоспроможних субнаціональних урядів з очікуванням порятунку з боку федерального уряду в разі негативних зрушень.

Теоретична література про взаємодію фіскальної та монетарної політик виділяє різні механізми, які можуть призвести до побічних ефектів або так званих екстерналій серед держав-членів. Наприклад, А. Діксіт і Л. Ламбертіні [15] доводять, що в ситуації, коли монетарні і фіскальні влади мають різні цілі і цільові показники інфляції, випуск за рівновагою Неша або інфляція не будуть оптимальними. Так само, А.Шах [16] вважає, що якщо центральний грошово-кредитний орган не розробляє довготермінову політику, проблеми через країни, що зловживають кредитами, призводять до неефективних результатів, тобто надмірної інфляції в цілому валютному союзі і збільшення заборгованості країн-учасників. Г. Уліг [17] зазначав, що існування незалежних фіскальних органів і одного центрального банку призводить до більш високого дефіциту країн-членів.

Згідно висновків, отриманих Дж. Родденом [18], встановлення єдиної грошової влади та численних фіскальних органів вимагає фіскальних обмежень, щоб уникнути надмірного дефіциту на суб-центральному рівні, а у випадку з єврозоною - на рівні держав-членів. Невиконання зобов'язань регіональними і місцевими урядами може призвести до негативного зовнішнього ефекту на інші субнаціональні уряди або

федеральний уряд за рахунок збільшення вартості запозичень для всіх фінансових одиниць. Важливим питанням, яке виникає в таких умовах, є ефективний вплив дисципліни на процес запозичення, яка створюється на ринку. Ці ринкові сили можуть ефективно працювати лише за відсутності можливості отримання субнаціональними урядами допомоги з боку центрального уряду (або центрального банку) у разі настання кризи. В зв'язку з цим, саме очікування порятунку може стати причиною невдачі ринкової дисципліни, адже за умов отримання фінансової допомоги, ринкові сили, які стримують надмірне позичання фінансовими суб'єктами, можуть втратити свою ефективність.

Фіскальну позицію країни можна виміряти багатьма способами, кожен з яких буде мати ряд переваг та недоліків [19]. Типово, теоретично більш задовільні розрахунки фіскальної позиції потребують кращої якості даних та значнішої продуктивності інститутів для успішного використання. Найбільш вживаними мірилами є консолідований бюджет, відношення валового чи чистого боргу до ВВП, первинно структурований баланс, та розрив в фіскальній стійкості. Ключовим індикатором, що визначає ступінь використання того чи іншого способу, є рівень складності вимірювання. Практично в усіх країнах розраховується консолідований бюджет, проте багато країн, що мають обмежені інституції, не намагаються підраховувати циклічно скориговане сальдо, оскільки воно резонно вимагає точної оцінки потенційного обсягу виробництва та різної еластичності, що визначає вплив розриву ВВП на бюджет. Тим не менш, є очевидним, що структурний баланс – розрахований належним чином – є більш задовільним індикатором фіскальної позиції країни, оскільки розрив в ВВП нечітко відображає істинну фіскальну позицію, очікувану в середньостроковій та довгостроковій перспективі. Так само, розрив в стійкості надає більш задовільну інформацію про фіскальну позицію, ніж структурний баланс, але зазвичай потребує дієвих фінансових інституцій та ресурсів для успішного застосування, оскільки базується на довгострокових прогнозах розвитку економіки [20].

Концепт фіскальної стійкості складає найбільш репрезентативну основу виміру фіскального благополуччя країни, піднімаючи ряд питань: якщо влада вирішує більше не використовувати жодні фіскальні вимірювання, чи не зміниться її позиція з часом? Якщо вона в силах це реалізувати, тоді фіскальна позиція країни є стійкою (прогалін не існує, розрив дорівнює нулю). Проте такий випадок не є властивим багатьом країнам, і затяжна бездіяльність зазвичай призводить до сталого необмеженого зростання коефіцієнту відношення боргу до ВВП, беручи до уваги, що відсоткові платежі становлять все більшу частку державних витрат. Це, в свою чергу, витісняє не відсоткові виплати і підвищує складність фінансування боргу до того часу, коли влада вимушена схвалити радикальні заходи для відновлення стійкості. Вимірювання прогалін у стійкості, таким чином, надає інформацію політикам про загальну величину необхідних заходів для досягнення стійкості. Оскільки за своєю суттю це завдання на майбутнє, однією з основних проблем вимірювання розривів в стійкості, є передбачення ймовірного розвитку економіки і ключових фінансових змінних в довгостроковій перспективі. Це закладає фундамент подальшого планування бюджету та рівня заборгованості, і отже, дає відповідь на запитання, чи буде необмеженим зростання заборгованості за поточної політики у довгостроковій перспективі.

Франція і Німеччина мають схожі рівні державного боргу та розриву стійкості, хоча у Франції набагато слабкіший структурний первинний баланс, ніж у Німеччині, проте очікуваний ефект старіння є також нижчим [21]. Нідерланди мають відносно низький рівень боргу, проте слабкий структурний первинний баланс і вагомий вплив ефекту старіння на державні витрати створюють один з найбільших розривів стійкості

[22]. Це свідчить про те, що найбільш дієвим способом порівняння фінансового здоров'я в різних країнах є використання розривів стійкості, які уможливають інтеграцію всіх відповідних показників у злагодженість їх дій.

Погляд на різні індикатори, які входять в розрахунок розриву стійкості, показує, що якщо вони б використовувалися окремо один від одного, то показники різних рейтингів фіскального здоров'я сильно відрізнялися. Так, наприклад, з точки зору публічного боргового тягаря, Італія перебуває в гіршому фінансовому становищі, проте вона має найменший розрив у стійкості, оскільки країна має структурний первинний профіцит, і дійсно очікується зниження пенсійних витрат у довгостроковій перспективі в результаті пенсійних реформ, зберігаючи загальний вплив старіння на низькому рівні. Великобританія має відносно помірний борг з точки зору передових європейських стандартів, але для цієї країни характерним є великий розрив через дуже об'ємний структурний первинний дефіцит. Ірландія, однак, незмінно перебуває біля нижньої межі по кожному з індикаторів, з високим боргом, великим структурним первинним дефіцитом і істотним впливом старіння на очікування державних витрат [23].

Висновки. Слід враховувати, що прогнози в довгостроковій перспективі, за своєю природою, схильні до значного рівня похибок. Дійсно, для кожної країни ЄС забезпечує декілька альтернативних сценаріїв, зосереджуючись на впливі старіння на пенсійне забезпечення, охороні здоров'я, допомозі по безробіттю, що відображають цей аспект [24]. Прикметно, що навіть поточні демографічні прогнози також можуть мати великий рівень помилки. Наприклад, у випадку Нідерландів демографічні прогнози Статистичного управління Нідерландів є значно більш сприятливими для нарощування тиску старіння, ніж ті, що надає ЄС, з піком старіння приблизно на 2040 рік, і його зниженням після цього, і вважається, що це охоплює близько одного відсотка від ВВП в оцінці розривів стійкості [25]. Без перебільшень, кожна країна має докласти значних зусиль для досягнення фіскальної стійкості. Однак, все має свою ціну, як наприклад, добре відомо, що посилення бюджетної політики призводить до погіршення економічної активності. По суті, уряд, аби задовольнити міжчасові бюджетні обмеження, повинен створити в майбутньому первинний профіцит достатнього розміру в поточних цінах для погашення первісного обсягу боргу. Це необхідно для того, щоб в довгостроковій перспективі уряд зміг виконати всі свої зобов'язання. В іншому випадку, уряд не зможе виконати всі свої зобов'язання, що змусить інвесторів відмовитися від купівлі його боргових цінних паперів, і таким чином, спровокує кардинальні зміни у фіскальній політиці [26].

Для будь-якого даного структурного первинного фіскального балансу, а також враховуючи перспективи росту і впливу інших очікуваних екзогенних змінних, таких як демографічні зміни і виснаження природних ресурсів, може бути оцінений "пасивний" шлях первинного профіциту. Для більшості розвинених країн, найбільш істотною змінною є старіння населення. У той час, як це зазвичай викликало доволі абстрактне занепокоєння близько десяти років тому, ознаки старіння в даний час є істотними в деяких країнах, що призводить до появи нової актуальної необхідності подолання її можливого впливу на фінансове здоров'я країни.

За словами Б. Айхенгріна, якщо країна переживає асиметричні шоки, то система бюджетного федералізму може послабити їх негативний вплив шляхом регіонального страхування. Позитивний вплив фіскального федералізму, який висвітлюється в даній теорії, показаний у вищезазначеній цитаті. Тобто, валютний союз, що поглибився до рівня фіскального союзу, працюватиме більш ефективно, аніж валютний союз, що не просунувся далі в питаннях уніфікації макроекономічної політики. Проте, фіскальний союз функціонуватиме стабільно лише за умови існування так званих вихідних умов. В іншому випадку, фіскальна централізація може призвести до руйнівної податково-

бюджетної політики і, як результат, загострить економічний дисбаланс, спровокує високі показники інфляції і проблеми в обслуговуванні боргу.

Список використаної літератури

1. Sorens J. Fiscal federalism: A return to theory and measurement [Electronic resource] / J. Sorens. – Mode of access: http://www.acsu.buffalo.edu/~jbattist/workshop/Sorens_s09.pdf
2. Beck N. What to Do (And Not to Do) with Time-Series Cross-Section Data N. Beck, J.N. Katz // *American Political Science Review*. – 1995. – Vol. 89 (3). – P. 634-47.
3. Oates W.E. An Essay on Fiscal Federalism / W.E. Oates // *Journal of Economic Literature*. – 1999. – Vol. 37 (3). – P. 1120-1149.
4. Lessmann C. Fiscal Decentralization and Regional Disparity: A Panel Data Approach for OECD Countries [Electronic resource] / C. Lessmann. – Mode of access: <http://ssrn.com/abstract=936874>
5. Rodden J. The Dilemma of Fiscal Federalism: Grants and Fiscal Performance Around the World / J. Rodden // *American Journal of Political Science*. – 2002. – Vol. 46 (3). P. 670-687.
6. Rodden J. Beyond the Fiction of Federalism: Macroeconomic Management in Multitiered Systems / J. Rodden, E. Wibbels // *World Politics*. – 2002. – Vol. 54 (4). – P. 494-531.
7. Inman R.P. Federal Assistance and Local Services in the United States: The Evolution of a New Federalist Fiscal Order / R.P. Inman // *Fiscal Federalism* / R. Harvey Chicago: U. Chicago Press, 1988. – P. 33–74.
8. Rodden J. Hamilton's paradox. The promise and peril of fiscal federalism [Electronic resource] / J. Rodden. – New York: Cambridge University Press, 2006. – Mode of access: <http://ua.bookfi.org/book/1025121>
9. Mundell R.A. Currency Areas, Volatility and Intervention / R.A. Mundell // *Journal of Policy Modeling*. – 2000. – Vol. 22(3). – Mode of access: http://academiccommons.columbia.edu/download/fedora_content/download/ac:114116/CONTENT/econ_0102_09.pdf
10. McKinnon R.I. Optimum Currency Areas' [Electronic resource] / R.I. McKinnon // *American Economic Review*. – 1963. – Vol. 53. – Mode of access: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/1811021?uid=3739232&uid=2&uid=4&sid=21102975414343>
11. Kenen P.B. The Coordination of Macroeconomic Policies' / P.B. Kenen // *International Policy Coordination and Exchange Rate Fluctuations* / W.H. Branson, J.A. Frenkel, M. Goldstein. – Chicago and London: The University of Chicago Press, 1990. – P. 63-102
12. Bayoumi T. One money or many? Analyzing the prospects for monetary unification in various parts of the world [Electronic resource] / T. Bayoumi, B. Eichengreen. – Mode of access: http://www.princeton.edu/~ies/IES_Studies/S76.pdf
13. Schaechter A. Fiscal Rules in Response to the Crisis—Toward the “Next-Generation” Rules. A New Dataset [Electronic resource] / A. Schaechter, T. Kinda, N. Budina // *International Monetary Fund Working Paper*. – 2012. - №12/187. – Mode of access: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12187.pdf>
14. Webb S. B. Fiscal Responsibility Laws for Subnational Discipline: The Latin American experiences [Electronic resource] / S.B. Webb // *Managing Subnational Credit and Default Risks* / L. Liu, M. Waibel // *World Bank Policy Research Working Paper*. – 2010. – №5362. – Mode of access:

<http://siteresources.worldbank.org/INTDEBTDEPT/Resources/468980-1207588563500/4864698-1207775351512/WPS5362.pdf>

15. Dixit A. Monetary-fiscal policy interactions and commitment versus discretion in a monetary union [Electronic resource] / A. Dixit, L. Lambertini // *European Economic Review*. – 2001. – Vol. 45. – P. 977-987. – Mode of access: <http://ideas.repec.org/a/eee/eecrev/v45y2001i4-6p977-987.html>

16. Shah A. Intergovernmental fiscal relations in Canada: An overview [Electronic resource] / A. Shah // *Macroeconomic management and fiscal decentralization* / R. Jayanta. - Washington, DC: World Bank, 1995. – P. 233-255. – Mode of access: <http://www.fao.org/sd/rodirect/ROfo0013.htm>

17. Uhlig H. One money, but many fiscal policies in Europe: What are the consequences? [Electronic resource] / H. Uhlig // *Centre for Economic Policy Research*. – 2002. – Mode of access: http://web.xrh.unipi.gr/attachments/1551_uhlig.pdf

18. Rodden J.A. Hamilton's paradox. The promise and peril of fiscal federalism [Electronic resource] / J.A. Rodden. – New York: Cambridge University Press, 2006. – Mode of access: <http://ua.bookfi.org/book/1025121>

19. Tagkalakis A. The Effects of Financial Crisis on Fiscal Positions [Electronic resource] / A. Tagkalakis // *Bank of Greece Working Paper*. – 2012. – № 145. – Mode of access: <http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Paper2012145.pdf>

20. Hannsgen G. Fiscal Traps and MacroPolicy after the Eurozone Crisis [Electronic resource] / G. Hannsgen, D.B. Papadimitriou // *Levy Economics Institute of Bard College Public Policy Brief*. – 2012. – № 127. – Mode of access: http://www.levyinstitute.org/pubs/ppb_127.pdf

21. The 2009 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU-27 member States (2008-2060) [Electronic resource] // *European Commission*. – 2010. – Mode of access: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication14992_en.pdf

22. Kregel J. Six Lessons from the Euro Crisis [Electronic resource] / J. Kregel // *Levy Economics Institute of Bard College Policy Note*. – 2012. – № 2012/10. – Mode of access: http://www.levyinstitute.org/pubs/ppb_2012_10.pdf

23. Will it Hurt? The Macroeconomic Effects of Fiscal Consolidation [Electronic resource] // *International Monetary Fund*. – 2010. – Mode of access: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/02/pdf/c3.pdf>

24. Sustainability Report 2009 [Electronic resource] // *European Commission*. – 2009. – Mode of access: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication15998_en.pdf

25. Fiscal Monitor: Balancing Fiscal Policy Risks [Electronic resource] // *International Monetary Fund*. – 2012. – Mode of access: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2012/01/fmindex.htm>

26. Guichard, S. What Promotes Fiscal Consolidation: OECD Country Experiences [Electronic resource] // S. Guichard, M. Kennedy, E. Wurzel, C. Andre // *OECD Economics Department Working Papers*. – 2007. – No 533. – Mode of access: <http://ideas.repec.org/p/oec/ecoaaa/553-en.html>

Стаття надійшла до редакції 20.02.2014.

O. Ivashchenko

THE PHENOMENON OF FISCAL FEDERALISM IN THE CONTEXT OF MACROECONOMIC POLICY'S OBJECTIVES: THE ROLE OF FISCAL CONTROLS.

The phenomenon of fiscal federalism is analyzed. Risks of the loss of fiscal sovereignty and positive effects from standardization of fiscal policies within the boundaries of a currency union are studied. Emphasis is made on the importance of the measure of fiscal position of a

country in evaluating its capacity to join a fiscal union.

The conditions are analyzed, required to implement the idea of fiscal federalism. The assumption is put forward and grounded theoretically about a positive correlation between the degree of decentralization of a government and the government's capacity to secure effective distribution of social benefits.

In view of the theory of optimal currency zones, the situation is considered when monetary union leads to integration of financial markets and development of monetary mechanisms for risks sharing. It is assumed that these mechanisms may be substituted by taxation and budgetary policy, because they weaken the effects of asymmetrical shocks. Operation of sub-national debt markets is studied, with analyzing a range of preliminary conditions effectuating their dynamics and peculiarities.

Peculiarities of fiscal and monetary policies mix are analyzed, with investigating the mechanisms that can trigger by-side effects or the so called externalities in the currency union member states. It is argued that once a single monetary authority and numerous fiscal bodies are established, they would require fiscal limitations, in order to prevent excessive deficit at sub-regional level, or in member states in case of Eurozone. Emphasis is made on the effective impact of fiscal discipline on lending process. The impact of budgetary federalism on the development of a country undergoing asymmetric shocks is considered, mechanisms to mitigate their negative effects are discussed.

Key words: *fiscal discipline, fiscal federalism, fiscal policy, the optimal currency area, asymmetric shocks, the asymmetry of information, financial aid.*

УДК 339.137.2

О.В. Мороз, С.С. Воловодюк, І.В. Гребеньок

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЯКОСТІ ОНОВЛЕННЯ ЙОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Розглянуто трактування, сутність та цілі основних методологічних складових теорії конкуренції: конкурентоспроможність, конкурентні переваги, конкурентна стратегія, конкурентна позиція, конкурентний потенціал із врахуванням їхнього прояву як в статичній так і в динамічній. Відповідно здійснено – трактування категорії «конкурентна перевага» із врахуванням параметрів моделювання тактичних дій, стратегічних цілей суб'єкта господарювання та очікуваних результатів. Запропоновано розглядати категорію «конкурентоспроможність» не лише з точки зору досягнення запланованого результату діяльності, але й як безпосереднього і дієвого інструменту процесу цього досягнення. Звідси конкурентоспроможність проявляється як база формування потенціалу виробника загалом та його складової конкурентного потенціалу зокрема. Обґрунтовано тезу про те, що задля збереження конкурентної позиції та забезпечення відповідного конкурентного статусу, процес оновлення потенціалу підприємства має бути постійним.

Ключові слова: *конкуренція, конкурентоспроможність підприємства, конкурентні переваги, конкурентна стратегія, конкурентний потенціал.*

В умовах формування ринкових відносин в Україні головним фактором успіху функціонування сучасних підприємств є забезпечення їх конкурентоспроможності як на даний час, так і в майбутньому. Сучасна наука про теорії стратегії не дає єдиного